

11. Kihlstrom J. F. Situation the self in interpersonal space. / J. F. Kihlstrom, L. A. Marchese-Foster, S. B. Klein. / In U. Neisser & D. A. Jopling (Eds). // The conceptual self in context, Culture, experience, self-understanding. – Cambridge: Cambridge University Press, 1997. – P. 154 – 175.

В статтє на основе системно-целостного подхода освещаются общие психологические особенности целостности личности, определяется специфика интерпретации данного понятия в рамках системного и целостного подходов. Раскрывается сущность понятия «полисистемная целостность личности», освещается психологическая природа и функциональная структура.

Ключевые слова: полисистемная целостность личности, системный подход, целостность личности, целостный подход.

On the basis of systemic-holistic approach highlights the overall integrity of the individual psychological characteristics, determined by the specifics of the interpretation of this concept in the framework of a systematic and holistic approach. The essence of the concept of «Polysystem tslostnost personality», highlights the psychological nature and functional structure.

Keywords: holistic approach, system approach, personal integrity, Polysystem personal integrity.

УДК 159.9.01+37.015.31

ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ НА ПЕРШИХ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ З'ЇЗДАХ (1906 – 1909 рр.)

Гончаренко С.А., Кондратенко Л.О.

Стаття присвячена висвітленню складного процесу усвідомлення педагогічними працівниками необхідності підвищення власної психологічної культури. Доведено, що проблема психологічної культури як складного інтегрального поєднання психологічної компетентності, ціннісно-сміслового компоненту, когнітивної складової та рефлексії недостатньо усвідомлювалась педагогами початку ХХ століття. Показано, що для педагогів того часу була характерна недооцінка впливу психологічної культури на ефективність навчально-виховної роботи. На основі аналізу виступів педагогів і психологів на I та II з'їздах з педагогічної психології обґрунтована думка, що педагоги часто шукали в психологічних теоріях ключ до простого вирішення складних проблем і схильні переоцінювати власні можливості, щодо використання специфічного психологічного інструментарію в повсякденній роботі шкіл.

Ключові слова: психологічна культура, педагогіка, психологія, перші з'їзди з педагогічної психології, експериментальна психологія, діагностика.

Актуальність. Питання психологічної культури вчителя завжди хвилювали психологів. Особлива увага до цієї проблеми пояснюється тим, що психологічна культура є інтегральним поєднанням психологічної компетентності, ціннісно-сміслового компоненту (ставлення до людей, світу, власної діяльності), когнітивної складової (розвитку пізнавальних процесів) та рефлексії (Чепелева Н.В, Рибалко В.В., Смирнова О.Є., Кулікова Т.І. Кулагіна Н.В., Канафіна А.С., Коломинський Я.Л. та ін). Основними складовими цього багатоаспектного явища, на думку більшості дослідників, виступають психологічні знання та специфічні психологічні уміння, про які Рибалко В.В. зазначав: "Проведені дослідження проблеми розвитку психологічної культури педагогічних працівників привели до висновку, що в основі даного виду культури лежить здатність суб'єкта до ефективної психологічної діяльності, предметом якої є особистість як найвища цінність. "[8,с.187]. Слід відзначити, що до подібного розуміння психологічної культури вчителя вітчизняна психологія йшла понад 100 років і перший значний внесок у теоретичне розуміння складності і важливості психологічної культури працівника освіти зробили майже забуті зараз перші з'їзди з педагогічної психології, які проходили у тодішній столиці Російської імперії Санкт-Петербурзі у 1906 та 1909 рр. У той час психологія знаходилась в активному пошуку свого предмета, методів, механізмів, свого місця не тільки серед наук а і у

повсякденному житті суспільства. Суперечливість підходів відбилась навіть на тому, як учасники називали ту галузь психологічної науки, обговорювати проблеми якої вони зібрались на з'їзді – педагогічна психологія, експериментальна педагогіка, психологічна педологія, педологія. Зміна назви не міняла суті з'їздів – на обох розглядалися педагогічні проблеми через призму психології. Склад учасників був неймовірно строкатим – психологи, педагоги, фізіологи, дефектологи, лікарі, священики, письменники, журналісти, юристи, військові, інженери, студенти, батьки.

Виклад основного матеріалу. Уже на першому з'їзді проблема психологічної культури педагога (**без вживання терміну**) була заявлена (хоч у повному обсязі далеко не усіма підтримана) як одна із найбільш болючих для школи. Вчителі не знали психології, не розуміли проблеми дітей і, головне – не уміли (а часто і не хотіли) будувати навчальну взаємодію з учнями на основі поваги до їх честі та гідності. Вітаючи з'їзд проф.психології Московської духовної академії Павло Петрович Соколов зазначав: "Сучасній російській школі справедливо дорікають, що вона надто мало вдивляється в душевний світ учнів і недостатньо рахується з їх особистісними особливостями. Про неї не без підстав говорять, що вона займається не стільки вихованням живих людей, скільки педагогічною обробкою знеособленого і безформенного людського матеріалу за одним і тим же канцелярським шаблоном" [12,с.15]. У своїй доповіді (другій на з'їзді, що свідчить про її значущість для організаторів, але, на жаль, не для учасників з'їзду) проф.Московського університету, Вчений секретар журналу "Вопросы философии и психологии" Івановський В.М. зазначав: "Середня школа вже давно втратила співчуття більшості учнів, їх батьків і взагалі всього російського суспільства: не маючи в їх очах внутрішнього, морального авторитету, вона трималась лише зовнішнім – страхом, але за останній час і ця опора впала...страх зник. Єдиним виходом... є те, щоб школа завоювала внутрішню силу і авторитетність" [1, с.28-29]. Доповідь Володимира Миколайовича викликала бурхливе обговорення, хоча більшість виступаючих звинувачувала у проблемах школи зовнішні чинники – державний устрій, сім'ю, генетичне виродження покоління, методику навчання (Дриль Д.А., Демидович Є.Б., Лебединцев К.Ф.) або взагалі відкидали важливість поставленої проблеми (Алферов А.Д.). Навдивовиж, але повністю підтримали В.І.Івановського та наголосили на ролі педагога у розвитку особистості школяра через створення сприятливого емоційного фону в школі лише два священики – Ст.К.Спірин та В.П.Сокольський[1.с.33].

Більше уваги на з'їзді було приділено іншому важливому аспекту психологічної культури вчителя – психологічним знанням, вірніше - усвідомленню їх важливості для ефектиної роботи педагогів, запровадженню вивчення психології у вищих і навіть середніх навчальних закладах.[3, 15, 16] Останнє було надзвичайно важливим адже випускниці жіночих гімназій у яких ще з 1874 році могли створюватись так звані "педагогічні класи" по їх закінченню отримували звання "домашньої учительки" або "наставниці" і мали право викладати у різних типах початкових шкіл. Випускники чоловічих гімназій, прогімназій та духовних семінарій отримували таке право після проведення ними показового уроку. Випускники спеціалізованих учительських семінарій та інститутів, церковно-учительських шкіл формально не отримували навіть свідоцтва про середню освіту, хоча становили головний контингент учителів "народних" шкіл.

Другий з'їзд з Педагогічної психології проходив з 1по 5 червня 1909 року і готувався уже не просто ініціативною групою, а спеціальним Бюро до складу якого ввійшли такі видатні науковці як В.М.Бехтерев, П.Ф.Каптерев, О.Ф.Лазурський, А.П.Нечаєв, Г.І.Челпанов. Програма з'їзду передбачала обговорення проблем психологічних основ виховання і навчання, викладання психології та педагогіки, діагностики особливостей розвитку дітей. Відкривав з'їзд В.М.Бехтерев, який наголосив на тому, що "педагогічна справа і справа виховання потребує докорінних перетворень, при чому перетворень з низу до самого верху... Однак моя особиста думка зводиться до того, що нашу школу не можна перетворити раціональним способом... хоча б і за участі компетентних (свѣдущих) людей із складу адміністрації тієї ж школи – адміністрації в більшості випадків зрослися з мертвими формами самої школи..."[13, с.9-10]

Першою на з'їзді була доповідь М.М.Ланге, яка хоч і називалась "Про сучасний стан педагогічної психології та завдання майбутнього" по суті була маніфестом появи нової науки –

психологічної педології. Грунтовному аналізу цієї доповіді може бути присвячена окрема стаття, ми же зупинимось лише на тих положеннях, які мають безпосереднє відношення до психологічної культури вчителя:

1. З'явилась нова наука "педагогічна педологія", яка, нарешті дасть в руки учителю точні відомості про дитину.

2. "Коли нам буде відомо, що в розвитку дитини залежить від... впливів на неї, а що є наслідком органічних факторів, для нас визначаться межі виховного впливу, стане зрозумілим, що може зробити виховання, в яких межах корисне і необхідне керівництво дитиною, а в яких слід надати перевагу свободі та автономності її розвитку". [6, с.30]

3. "Знаючи основні сили, які діють в процесі розвитку і формування людської душі, ми повинні намагатися систематично оволодівати ними, спрямовуючи їх дію на благо вихованця і суспільства." [Там же].

Як ми бачимо Микола Миколайович особливо наголошував на тому, що знання важливі не самі по собі, їми потрібно систематично оволодівати і спрямовувати на благо дитини. Однак з'їзд, який планувався, головним чином, для висвітлення психологічних механізмів педагогічних впливів відійшов від цих тем і почав обговорювати можливості, методи та результати психодіагностики. При цьому складалось враження, що і педагоги і психологи переконані, що уже самі по собі результати вивчення тих чи інших здатностей дитини можуть чарівним чином повністю змінити ситуацію в школі.

Звичайно, звучали і голоси тих, хто був переконаний, що не сама по собі психодіагностика, а психологічні знання в цілому становлять основу для ефективного навчання та виховання. І.М.Соловйов: "Кожен урок... є психологічний експеримент і учитель незнайомий з психологією, буде проводити його в грубій формі, тоді як психологічно освічений викладач, проводитиме експеримент більш розумно". [13, с.52], однак більшість учасників II з'їзду були переконані, що знання теоретичної психології мало що дають учителям і тільки власноруч проведений експеримент розкриє їм усі таємниці дитячої душі. Так директриса (содержательница) жіночої гімназії із м.Бара Л.Я.Вашенко-Захарченко палко переконувала делегатів і гостей з'їзду: "Як мати, я не можу не спитати, як ми можемо спостерігати наших дітей, як ми можемо сказати що-небудь про наших дітей, якщо не будемо розуміти, що з ними відбувається. Як учителька, я відмічу – говорять про те, що слід викладати у нас в гімназіях психологію теоретичну, а не експериментальну. Так до цього часу і нас учили, і ми нічого не розуміли, ми, хто ходив по лекціях, з метою хоч що-небудь винести і нічого не дізнались до цього часу. Тепер, коли дякуючи експериментальній психології, для нас багато що стало прояснитися, нам говорять, щоб ми повернулись до викладання нашим дітям тієї теоретичної психології, яку ми не розуміли" [13, с.81-82]

Пропонував практично замінити психологію діагностикою (яку тоді називали "педагогічним експериментом") і співробітник Олександра Петровича Нечаєва М.Є.Румянцев. У своїй доповіді він наголошував на тому, що „питання виховання належать до числа тих питань, які уже в сивій давнині (глибокої древности), на зорі людської історії притягували до себе увагу людей, які цікавляться майбутнім. Такими людьми – будівниками життя – були філософи, поети, суспільні діячі... Тому філософи дуже рано починають робити спроби вказати найраціональніші шляхи виховання, ... систематизувати всі питання, що стосуються області виховання, створити науку про виховання... Філософи, які писали про виховання, дали ясну постановку багатьом педагогічним питанням, виявили відношення одних педагогічних проблем до інших і оцінили порівняльне значення різних факторів виховання... Не дивлячись на це, філософські системи виховання мало задовольняли учителів-практиків. З їх точки зору це були прекрасні замки, розкішно організовані і правильно розміщені, але мало пристосовані до життя; філософські системи виховання здавались їм повітряними замками, які красиво виглядали тільки здалеку" [9, с.100]

М.Є.Румянцев, по суті, тут висловив загальну претензію педагогів-практиків до будь-якої теорії – філософської, педагогічної, психологічної. Загальні наукові положення потребують особистісного переопрацювання їх користувачем, те що психологи називають інтеріоризацією та

довизначенням задачі. Інакше теорія залишається мертвим тягарем погано прив'язаним до потреб реальності. А от педагоги-практики бажають, в першу чергу, не наукових знань, а прямого керівництва до дії, методики, рецепту, пояснення. Інтерпретування теорії вимагає занадто багато зусиль тому, навіть між такою суто практичною педагогічною дисципліною як дидактика та шкільним учителем, знаходиться методика викладання конкретного предмету, яка по суті не є наукою, а технологією, певною інженерною дисципліною в тілі науки педагогіки. З іншого боку вчителів не задовольняє і проста технологізація процесу навчання. На думку М.Є.Румянцева вчителі чекають від науки про виховання (під якою уже на цьому з'їзді почали бачити певне психолого-педагогічне поєднання, що називалось одними учасниками з'їзду „експериментальною педагогікою”, а іншими „педологією”) методів за допомогою яких вони зможуть вивчити своїх учнів і, на основі цього вивчення, повністю реалізувати індивідуальний підхід, дозволивши кожній дитині досягти максимуму свого розвитку. Відповідаючи на ці запити учительства М.Є.Румянцев задекларував положення, позитивно сприйняте більшістю учасників з'їзду про те, що „слід вважати вивчення дітей та знайомство з методами їх вивчення обов'язковим для вчителів, ... педагог зобов'язаний бути психологом-експериментатором”.[9, с.107] Звичайно, доповідач усвідомлював, що робота психолога-експериментатора потребує багато часу, енергії, знань, однак вважав, що результати, яких може досягнути учитель в ході такої роботи варті витрачених зусиль: „Знайомство з експериментальною педагогікою і технікою психологічних досліджень потрібне учителям для того, щоб усвідомлено ставитись до своєї діяльності, яка за своєю суттю є нічим іншим, як виявлення (испытание) здатностей (способностей) учнів... Знайомство з технікою психологічних досліджень ... привчить учителя дивитись на роботу в класі з психологічної точки зору, користуватися нею для аналізу душевних переживань учня.” [9,с.108]. Значення експериментального методу в педагогіці, на думку Румянцева, полягає, головним чином у тому, що він стане не механічно, а усвідомлено проводити навчальний проце, розумітиме психологічну сутність виховних впливів, проникне в душевний світ своїх вихованців. Підводячи підсумок своїй доповіді Румянцев наголосив на тому, що „школи повинні бути психологічними лабораторіями, які допомагають учням виявити їх сили і покликання і забезпечують їм життя та професію”[Там же, с.118]. За межами доповіді залишилось питання (яке не було підняте і учасниками обговорення) хто і де готуватиме спеціалістів, які зможуть правильно проводити ці педагогічні експерименти, складалось враження, що кожен вчитель апіорі, готовий проводити будь-які вивчення дітей і може правильно інтерпретувати отримані результати. Доповідачі, серед яких було немало тих, хто буде пізніше вписаний золотими літерами в історію вітчизняної психології (Г.І.Россолімо, О.Ф.Лазурський, О.М.Берштейн, А.П.Нечаєв, П.О.Эфруссі) не бачили або, захоплені можливостями психодіагностики, просто не хотіли бачити небезпеки безконтрольного використання тестів, переоцінювали психологічну культуру вчителя, вважали, що сам по собі "колективний психологічний експеримент допоможе учителю розібратися самостійно в складних питаннях дидактики викладання, пристосуватися до ступеня розвитку тих або інших учнів із даного складу класу"[9, с.111]. Такий підхід позитивно сприймався педагогами-учасниками з'їзду, бо пропонував, як їм здавалось, панацею від усіх проблем - вивчиш дитину і всі дидактичні проблеми зникнуть самі по собі. Поодинокі зауваження учасників дискусій нічого не міняли. І коли учасник з'їзду М.І.Вертоградський(про якого вдалось дізнатись лише те, що він викладач (преподаватель) із Петербургу) звернув увагу на повну відсутність вимог до такої експериментальної роботи (репрезентативність вибірки, обставини обстеження, умови обстеження, достовірність та прогностичність даних [13, с.119]) його зауваження були просто проігноровані.

Апофеозом недооцінки тогочасними психологами і педагогами значення окремих складових психологічної компетентності була доповідь М.І.Успенського "Про підготовку народних вчителів". Відзначивши, що підготовка учителів надзвичайно погана він виклав основні завдання "хорошої" підготовки. На його думку, оскільки вчителі мають бути "апостолами" народної освіти[14.с.269], то і знання мають отримувати з тих дисциплін, які будуть корисні простому народу – ведення сільського господарства, економіка, гігієна, ремесла,

законодавство і навіть вишивка та шиття. Педагогіка та психологія була включена в загальний культурний рівень учителя. Всі (!), хто взяв участь у дискусії підтримали М.І.Успенського і тільки побіжно учитель гімназії І.В.Момот зазначив, що сучасні "методи навчання застаріли, курси відстали і майже не співвідносяться з новим експериментальним напрямком в області педагогічного та психологічного навчального знання"[13. с.276], а тому перебудову роботи шкіл слід починати із підвищення рівня психологічної обізнаності майбутніх вчителів (по суті І.В.Момот говорив про необхідність формування психологічної культури педагога) . Та його думка не отримала розвитку в інших виступах та доповідях на з'їзді.

Висновки. I та II Всеросійські з'їзди з педагогічної психології, які організаторами планувалися як присвячені важливим теоретичним питанням педагогіки та психології, викладання психології, психологічної підготовки вчителів, у ході роботи змінили свій напрям, акцент був перенесений частково на методики викладання окремих дисциплін, але основна увага з'їздів (особливо II) переключилась на "експериментальні" методи в педагогіці, які за своєю суттю були методами психодіагностики і вимагали ґрунтовної психологічної підготовки, спеціального навчання а не хаотичного запровадження в роботу загальноосвітніх шкіл. III з'їзду з педагогічної психології не відбулося, вірніше він пройшов під іншою назвою - як I Всеросійський з'їзд з експериментальної педагогіки (1910), який по-суті започаткував еру панування педології і безконтрольного розквіту психодіагностики.

Список використаних джерел

1. Ивановский В.Н. Несколько слов об отношении нашей средней школы к общественности/ Доклад Вл.Н.Ивановского// Труды Первого Всероссийского съезда по педагогической психологии в С.-Петербурге в 1906 г.(31 мая – 4 июня). – С.-Петербург: Типография П.П.Сойкина, 1906. – с.28-34.
2. Киселева Н.А., Горячева А.С. Эксперимент как база развития педагогической психологии в дореволюционной России/ Н.А.Киселева, А.С.Горячева//Вестник Псковского государственного университета. Серия: Социально-гуманитарные и психолого-педагогические науки, 2011. - № 13. – с.168 – 172.
3. Кремлев А.Н. О необходимости введения преподавания психологии и психиатрии в систему высшего юридического образования/ Доклад А.Н.Кремлева// Труды Первого Всероссийского съезда по педагогической психологии в С.-Петербурге в 1906 г.(31 мая – 4 июня). – С.-Петербург: Типография П.П.Сойкина, 1906. – с.223-227.
4. Кулагина Н.В., Канафина А.С. Психологическая культура как компонент профессиональной культуры учителя/ Кулагина Н.Ф., Канафина А.С. // Концепт. – 2013. - № 3.[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://e-koncept.ru/2013/13051>.
5. Куликова Т. И. Психологическая компетентность учителя начальных классов: теоретический и прикладной аспекты // Концепт. – 2014. – № 07 (июль) .[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://e-koncept.ru/2014/14187>.
6. Ланге Н.Н. О современном состоянии педагогической психологии и задачах будущего/Доклад Н.Н.Ланге// Труды второго всероссийского съезда по педагогической психологии в С.-Петербурге в 1909 г.(1-5 июня). – С.Петербург: Типография П.П.Сойкина. – 1910. –с 24 -30.
7. Рибалка В.В. Аксиологічні основи психологічної культури особистості: Навчально-методичний посібник / В.В. Рибалка. – К.: АПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих; Ін-т обдарованої дитини; АПН і МОН України, Укр. наук.-метод. центр практ. психології і соц. роботи, 2009. – 326 с.
8. Рибалка В.В. Честь і гідність особистості як предмет теоретичної та практичної психології/ Валентин Рибалка//Психологія особистості. -2010. - № 1. – с.186-195
9. Румянцев Н.Е. Экспериментальный метод в педагогической психологии//Труды Второго Всероссийского съезда по педагогической психологии. – С.-Петербург: Типография П.П.Сойкина. – 1910, - с.99- 120.
10. Смирнова Е.Е. Содержание понятия "психологическая культура педагога" и пути ее формирования в системе повышения квалификации/Е.Е.Смирнова //Вестник

Новгородского государственного университета имени Ярослава Мудрого – 2010. - №58. – сс.76-79.

11. Стоюхина Н.Ю. Психологические съезды начала XX в. и первых лет советской власти о психологическом знании для средних школ/ Н.Ю.Стоюхина// Мир науки, культуры, образования, 2010. -№1(20) – с.159-163.
12. Труды Первого Всероссийского съезда по педагогической психологии в С.-Петербурге в 1906 г.(31 мая – 4 июня). – С.-Петербург: Типография П.П.Сойкина, 1906. – 283 с
13. Труды второго всероссийского съезда по педагогической психологии в С.-Петербурге в 1909 г.(1-5 июня). – С.Петербург: Типография П.П.Сойкина. – 1910. – 402 с.
14. Успенский М.И. О подготовке народных учителей/ Доклад М.И.Успенского //Труды Второго Всероссийского съезда по педагогической психологии. – С.-Петербург: Типография П.П.Сойкина. – 1910, - с.268-274.
15. Фаддеев Т.Д. О педагогическом факультете/ Доклад Т.Д.Фаддева// Труды Первого Всероссийского съезда по педагогической психологии в С.-Петербурге в 1906 г.(31 мая – 4 июня). – С.-Петербург: Типография П.П.Сойкина, 1906. – с.229-238
16. Челпанов Г.И. О постановке преподавания психологии в средней школе/Доклад Г.И.Челпанова// Труды Первого Всероссийского съезда по педагогической психологии в С.-Петербурге в 1906 г.(31 мая – 4 июня). – С.-Петербург: Типография П.П.Сойкина, 1906. – с.83-85
17. Чепелева Н.В. Психологічна культура майбутнього вчителя. – К.,1989. – 32 с.

REFERENCE

- 1.Ivanovskij V.N. Neskol'ko slov ob otnoshenii nashej srednej shkoly k obshhestvennosti/ Doklad V.I.N.Ivanovskogo// Trudy Pervogo Vserossijskogo s#ezda po pedagogicheskoj psihologii v S.-Peterburge v 1906 g.(31 maja – 4 ijunja). – S.-Peterburg: Tipografija P.P.Sojkina, 1906. – s.28-34
2. Kiseleva N.A., Gorjacheva A.S. Jeksperiment kak baza razvitija pedagogicheskoj psihologii v dorevoljucionnoj Rossii/ N.A.Kiseleva, A.S.Gorjacheva//Vestnik Pskovskogo gosudarstvennogo universiteta. Serija: Social'no-gumanitarnye i psihologo-pedagogicheskie nauki, 2011. - № 13. – s.168 – 172.
3. Kremlev A.N. O neobходимosti vvedenija prepodavanija psihologii i psihiatrii v sistemu vysshego juridicheskogo obrazovanija/ Doklad A.N.Kremleva// Trudy Pervogo Vserossijskogo s#ezda po pedagogicheskoj psihologii v S.-Peterburge v 1906 g.(31 maja – 4 ijunja). – S.-Peterburg: Tipografija P.P.Sojkina, 1906. – s.223-227
4. Kulagina N.V., Kanafina A.S. Psihologicheskaja kul'tura kak komponent professional'noj kul'tury uchitelja/ Kulagina N.F., Kanafina A.S.//Koncept. – 2013. - № 3.[Elektronnij resurs] – Rezhim dostupu: <http://e-koncept.ru/2013/13051.htm>
5. Kulikova T. I. Psihologicheskaja kompetentnost' uchitelja nachal'nyh klassov: teoreticheskij i prikladnoj aspekty // Koncept. – 2014. – № 07 (ijul') .[Elektronnij resurs] – Rezhim dostupu: <http://e-koncept.ru/2014/14187.htm>.
6. Lange N.N. O sovremennom sostojanii pedagogicheskoj psihologii i zadachah budushhego/Doklad N.N.Lange// Trudy vtorogo vserossijskago s#ezda po pedagogicheskoj psihologii v S.-Peterburge v 1909 g.(1-5 ijunja). – S.Peterburg: Tipografija P.P.Sojkina. – 1910. –s 24 -30.
7. Ribalka V.V. Aksiologichni osnovi psihologichnoї kul'turi osobistosti: Navcha- l'no-metodichnij posibnik / V.V. Ribalka. – K.: APN Ukraїni, In-t ped. osviti i osviti doroslih; In-t obdarovanoї ditini; APN i MON Ukraїni, Ukr. nauk.-metod. centr prakt. psihologii i soc. roboti, 2009. – 326 s.
8. Ribalka V.V. Chest' i gidnist' osobistosti jak predmet teoretichnoї ta praktichnoї psihologii/ Valentin Ribalka//Psihologija osobistosti. -2010. - № 1. – s.186-195
9. Rumjancev N.E. Jeksperimental'nyj metod v pedagogicheskoj psihologii//Trudy Vtorogo Vserossijskogo s#ezda po pedagogicheskoj psihologii. – S.-Peterburg: Tipografija P.P.Sojkina. – 1910, - s.99- 120.

10. Smirnova E.E. Soderzhanie ponjatija "psihologicheskaja kul'tura pedagoga" i puti ee formirovanija v sisteme povyshenija kvalifikacii/E.E.Smirnova //Vestnik Novgorodskogo gosudarstvennogo universiteta imeni Jaroslava Mudrogo – 2010. - №58. – ss.76-79.
11. Stojunina N.Ju. Psihologicheskie s#ezdy nachala HH v. i pervyh let sovetskoj vlasti o psihologicheskom znanii dlja srednih shkol/ N.Ju.Stojunina// Mir nauki, kul'tury, obrazovanija, 2010. -№1(20) – s.159-163.
12. Trudy Pervogo Vserossijskogo s#ezda po pedagogicheskoj psihologii v S.-Peterburge v 1906 g.(31 maja – 4 ijunja). – S.-Peterburg: Tipografija P.P.Sojkina, 1906. – 283 s
13. Trudy vtorogo vserossijskago s#ezda po pedagogicheskoj psihologii v S.-Peterburge v 1909 g.(1-5 ijunja). – S.Peterburg: Tipografija P.P.Sojkina. – 1910. – 402 s.
14. Uspenskij M.I. O podgotovke narodnyh uchitelej/ Doklad M.I.Uspenskogo //Trudy Vtorogo Vserossijskogo s#ezda po pedagogicheskoj psihologii. – S.-Peterburg: Tipografija P.P.Sojkina. – 1910, - s.268-274.
15. Faddeev T.D. O pedagogicheskom fakul'tete/ Doklad T.D.Faddeva// Trudy Pervogo Vserossijskogo s#ezda po pedagogicheskoj psihologii v S.-Peterburge v 1906 g.(31 maja – 4 ijunja). – S.-Peterburg: Tipografija P.P.Sojkina, 1906. – s.229-238
16. Chelpanov G.I. O postanovke prepodavanija psihologii v srednej shkole/Doklad G.I.Chelpanova// Trudy Pervogo Vserossijskogo s#ezda po pedagogicheskoj psihologii v S.-Peterburge v 1906 g.(31 maja – 4 ijunja). – S.-Peterburg: Tipografija P.P.Sojkina, 1906. – s.83-85
17. Chepeleva N.V. Psihologichna kul'tura majbutn'ogo vchitelja. – K.,1989. – 32 s.

В статье освещается сложный процесс осознания педагогическими работниками необходимости повышения собственной психологической культуры. Доказано, что проблема психологической культуры как интегрального сочетания психологической компетентности, ценностно-смыслового компонента, когнитивной составляющей и рефлексии недостаточно осознавалась педагогами начала XX века. Показано, что для того времени была характерна недооценка влияния психологической культуры на эффективность учебно-воспитательной работы. На основе анализа выступлений педагогов и психологов на I и II съездах по педагогической психологии обоснована мысль, что педагоги часто искали в психологических теориях ключ к простому решению сложных проблем и были склонны переоценивать собственные возможности относительно использования специфического психологического инструментария в повседневной работе школ.

Ключевые слова: психологическая культура, педагогика, психология, первые съезды по педагогической психологии, экспериментальная психология, диагностика.

S.A.Honcharenko, L.O.Kondratenko, Problems of the teacher's psychological culture on the first psycho-pedagogical congresses (1906 - 1909 years.)

In the article lights up the difficult process of the awareness of necessity of the increasing of its own psychological culture by pedagogical workers. It is well-proven that problem of psychological culture as integral combination of psychological competence, valued-semantic component, cognitive constituent and reflection not enough realized by the teachers of the beginning of XX age. In those years psychology was in the active search of his unique place not only among sciences but also in everyday life of society. Contradiction of approaches represented even on that as psychologists named new direction in psychology - pedagogical psychology, experimental pedagogics, psychological pedology or simply pedology. It is showed that such vagueness generated the underestimation role of the psychological culture and overvalue of influence of diagnostic (experimental) methods on the efficiency of teachers work. On the basis of analysis of appearances of teachers and psychologists on I and II congress on pedagogical psychology is grounded the idea, that teachers often searched in psychological theories the key to the simple decision of thorny problems and were inclined to set too high own possibilities, in relation to the use of specific psychological tool in everyday work of schools.

Keywords: psychological culture, education, psychology, the first congress of educational psychology, experimental psychology, diagnostics.